

بررسی تأثیر عوامل اقلیمی بر کشت برنج

عبدالعلی رویان - دکتر محمد رضا کاویانی - مهندس مرتضی نصیری

برنج پس از گندم مهمترین محصول زراعی است و نقش مهمی در تغذیه مردم جهان دارد. این محصول در ایران به لحاظ نقشی که در الگوی مصرف و تأمین غذای مورد نیاز جامعه به عهده دارد از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

حوضه آبخور هر از به لحاظ برخورداری از شرایط اقلیمی و محیطی مناسب حاکم بر سواحل جنوبی دریای خزر از قطبهای مهم کشت انواع محصولات کشاورزی بالاخص ارقام مختلف برنج می باشد. در این بین اقلیم را باید یکی از مهمترین عوامل محیطی مؤثر بر کشاورزی دانست، به طوری که کمیت و کیفیت بالای محصولات زراعی با شرایط محیطی به ویژه عامل مذکور در ارتباط می باشد. با تعیین مراحل فنولوژیکی و نیازهای حرارتی محصولات و شناخت شرایط مطلوب کشت گیاهان زراعی اثرات اقلیم بهتر نمایان می گردد. لذا به منظور شناخت تأثیر عوامل اقلیمی بر محصول برنج در این حوضه مراحل فنولوژیکی این گیاه تعیین شد. در این زمینه سه عامل مهم محیطی (اقلیم، آب و خاک) مؤثر بر مراحل رشد و نمو این محصول کشاورزی مهم در منطقه بررسی و در مزرعه ای واقع در یکی از روستاهای حوضه هر از اقدام به دیده بانیهای فنولوژیکی و ثبت پارامترهای دمایی و تعیین نیازهای حرارتی برنج رقم فجر (۷۳۲۸) که از نوع پر محصول (زودرس) می باشد گردید.

علاوه بر آن تأثیرات دیگر پارامترهای اقلیمی نظیر نور (تشعشع خورشیدی) ابرناکی، رطوبت، باران، باد، و از همه مهمتر دما بر فرآیند رشد و نمو گیاه برنج مورد مطالعه قرار گرفت. با توجه به بررسی های انجام گرفته مجموع واحدهای حرارتی مورد نیاز برای برنج رقم فجر ۱۶۸۱/۶ درجه روز و طول کلی دوره رشد گیاه ۱۲۷ روز و برای مراحل فنولوژیکی، جوانه زدن، سبز کردن، سه برگی شدن، پنجه زنی، ساقه رفتن، خوشه دهی، گلدهی، خمیری شدن و مرحله رسیدن دانه به ترتیب ۳۸، ۴۱، ۷۶، ۳۴۰، ۲۰۶/۲، ۱۹۸/۳، ۲۱۵/۱، ۲۱۲ درجه - روز به دست آمده است. و نیز با رابطه قراردادن درجه - روز و توسعه هرفاز فنولوژیکی مدلهایی برای پیش بینی هرفاز ارایه گردیده است که می توان با استفاده از آنها زمان مناسب در مراحل مختلف عملیات کشاورزی (کاشت، داشت و برداشت) را پیش بینی و توصیه های لازم را ارایه نمود.

نظریه اینکه رعایت تقویم زراعی و زمان مناسب کاشت در افزایش عملکرد و نیز کاهش گسترش آفات و بیماریها مؤثر است مناسبترین زمان کشت بذردر خزانه ۱۰ الی ۱۲ فروردین و زمان مناسب نشاکاری در زمین اصلی از دهم اردیبهشت پیشنهاد گردیده است.